

KUUM

Kanep viis tütarlapse koolitunnist hullumajja

Kanepisõltlasest neiu pööras keset ajalootundi ära. Koolilaste kanepipsühhooside hulk on tänavu hüppeliselt kasvanud.

Tiina Jõgeda

tiina.jogeda@ekspress.ee

Ajalootund ühe Tallinna kesklinna gümnaasiumi lõpuklassis. Veidi enne kella tõuseb püsti neiu, hea õpilane, klassi lemmik, ja teatab, et tal on maailmale teadaanne.

“Ma lahendasin Da Vinci koodi,” ütleb ta. Ning klassitahvel hakkab tema käe all täituma märksõnade ja joonte rägastikuga. Tüdruk räägib parinal vibratsioonidest, Harry Potterist, Bob Marleyst, õnelikust elust Jamaical, tähtsatest kuupäevadest, mürgitatud veest... Klass kuulab alguses itsitades, siis jääb ruumis järjest vaiksemaks. Kell heliseb tunnist välja, aga klassis on haudvaikus.

“**Annika** on hulluks läinud,” pomiseb tema pinginaaber.

Tegelikult oli imelikke jooni tema juures märgata juba mõnda aega. Hinded polnud sel sügisel enam oiviku väärilised, aga ta vedas kuidagi välja: kolmed-kahed suutis ikka veerandi lõpuks ära parandada.

Pärast pikka veenmist nõustus tüdruk enda sõidutamisega psühhiaatrikliinikusse.

Tal on kanepipsühhoos, teatas psühhiaater emale.

Psühhiaater **Giia Palm** töötab Põhja-Eesti regionaalhaigla (PERH) psühhiaatrikliiniku esmas-

te psühhooside osakonnas. Ta on ravinud ka Soomes rastapatsidega toredaid poisse-tüdrukuid, kes kavatsesid oma elu mööda saata trummi tagudes ja *joint*’i keerates.

Ta räägib äsja Viinis toimunud psühhiaatrite konverentsist, kus esitleti USA ja Hollandi noorte hulgas korraldatud uuringut. “Ilmnes selge seos: mida nooremalt narkootikumidega alustatakse, seda hullemad on tagajärjed, sest aju ainevahetus ei ole veel välja kujunenud.”

Unetus, rahutus, hirm

Sel sügisel on Eestis noorukite psühhiaatriaosa-kondadesse sattunud riburada pidi kanepipsühhoosis noori: kes on tulnud vabatahtlikult, keda on toodud poolvägisi. Sümptomid on neil sarnased: ebamäärase hirmud, älitusmõtted, kuulmis-meelepetted, imelikud seosed mõtlemises, unetus, rahutus.

Kanepipsühhoose on järjest rohkem. “Praegu on narkootiliste ainete seotud psühhoose juba ülekaalus võrreldes klassikalise psühhoosiga,” ütleb dr Palm.

Kui möödunud aastal ütles tema kolleeg dr **Erika Saluveer** Ekspressile, et kanepiga seotud haigusjuhtumeid on nende osakonnas rohkem kui neljandik psühhootilistest haigetest, siis tänavu kinnitavad sama osakonna arstid, et peaaegu kõik

osakonda sattuvad noored patsiendid on ühe või teise narkootikumiga kokku puutunud.

Arstid kummutavad ka üldlevinud arusaama narkarist kui põhjakäinud heidikust. "Need on täiesti tavalised normaalsed noored inimesed, asjalikud, intelligentsed, korralikest perekondadest. Kurb on vaadata, kuidas noored oma elu ära rikuvad."

Viimastel aastatel on neuroteadlastelt ja geneetikutelt ilmunud ridamisi uurimusi, mis kinnitavad, et kanepi tarvitamisel ja skisofreenial on selge seos. Teatud geenikombinatsiooni puhul on vaimsed häired vältimatud, mis tähendab, et vähemalt kaks kolmandikku "savutajatest" riskib vaimsete häirete esilekutsumisega. Kui Ekspress aasta tagasi sellise loo avaldas, siis siunasid kanepipooltajate foorumid ajakirjaniku kui rumala propagandisti maapõhja.

Õpilased on muutunud

Esmaste psüühhooside osakond asub Seewaldi vana pargi kõige kaugemas otsas, kuhu viib pikk lagunenud asfalttee. Kõhe on seda mööda sügisõhtul astuda, ent Annika klassijuhataja on lubanud talle järeleaitamistunde anda. Arst soovitas, sest aju virgutamine aitab paranemisprotsessile kaasa. Siin koridoris Annikaga õppides on õpetaja **Pille Laur** kohanud veel kaht oma endist õpilast. Kunagisest seltskonnalehtedes säranud modellist on saanud väriseva lõuaga ja ärevalt ringi vahtiv kokaiinik. Teine, kelle nimi on mõnikord vilksatanud dividendimiljonäride edetabelis, on siinsete ravimite mõjul silmatorkavalt paksuks läinud. Mõlemad on kolmekümne tuuris.

Õpetaja Laur: "Jah, ma näen klassi ees seis-tes, kuidas õpilased on viimastel aastatel muutunud. Meie koolis pole psühholoogi ja mina olen natuke nagu selles rollis. Tean palju nende suitsetamistest, joomistest, narkootikumidest, aga ka sellest, mis toimub nende perekondades. Need on mõnikord väga kurvad lood. Noortel ei ole kelle-gagi oma asju arutada. Muidugi olen ma proovinud vanematega rääkida. Tulemus oli see, et õpilased kargasid mulle turja, et miks ma nende usaldust kuritarvitan. Vanemad ei tee nendega muud midagi, kui karjuvad ja karistavad. Ühe poisi isa kutsusin kooli, kui kuuendas klassis tema taskust suitsupaki leidsin. Poiss sai kodus kõva keretäie. Nüüd on ta kümnendas klassis ja on ahelsuitsetaja. Üks minu klassi poiss on diiler. Tore poiss on, peaga poiss, vaimukas, abivalmis. Tema ema töötab välismaal kõrge koha peal. Poiss elab üksi. Mis sellest muutub, kui ma emale sinna kaugele europealinna helistan, ega ta sealt 17aastast poissi telefoni teel ikka ümber ei kasvata."

"Miks te ei teata, kuhu vaja? Politseil on selleks loodud eraldi anonüümne vihjetelefon."

"Ma ei saa omaenda õpilast, kes on mind usaldanud, üles anda ju. Kool ei ole jälitusorgan. Kui nad mind ei usalda, kapselduvad nad veel rohkem iseendasse ja me ei saa nende elust üldse midagi teada."

Väiksed reetlikud märgid

Annika ema on üks neist, kes on aastaid kooli sihtasutusele annetusi teinud, et tema laps saaks õpida heas koolis.

Paar päeva pärast tütre haiglasse minekut toimus klassi lastevanemate koosolek. Annika ema rääkis seal pikalt, mis oli tema lapsega toimunud. "Rääkisin selleks, et võib-olla oskab siis keegi min-geid märke oma lapse käitumises tähele panna ja hullema ära hoida. Mina oskan nüüd ka tagantjärele tark olla."

Umbes aasta tagasi hakkas Annika perekonnast eemale tõmbuma. Tal tekkisid uued sõbrad – selles vanuses loomulik nähtus.

"Tüdruk tuli koju, ütles meile ükselt tere ja kadus kohe oma tuppa. Seal ta siis oli, istus arvuti taga või magas. Siis hakkasin märkama, et ta ärritub väga kergesti. Ta ise ka ütles, et ei saa magada. Süüa ta ka ei tahtnud, ainult vett jõi kogu aeg."

Ükskord vaatas ema tütrele otsa ja märkas tema ebaloomulikult laienenud pupille. Ära kujuta ette,

naeris tütar ta välja. Üks teine kord jäi ta linna peal vanematele vahele plotski keeramisega. "Ma proovisin kirsitubakat," kinnitas laps.

Ema-isa tema järel ei nuhkinud, aga kui Annika juba haiglas oli, võtsid toas revisjoni ette.

Mis imelikud asjad: pooleks murtud postkaardid, silmatilgad, nelgiterad, väikesed kilekotid...

Lapsevanemate koosolekul tundsid emale kõik kaasa ja olid neiu tervise pärast mures. Aga "kirsitubaka" kotikesed rändavad taskust taskusse, sest tuleb ju hoolitseda, et ka sõpradel hea oleks...

Igal aastal nabib politsei kinni umbes 160 alaealist, kes jäävad kanepi tõmbamisega vahele. Võrreldes tarbijate hulgaga on seda naeruväärselt vähe. Väiketarbijad ei ole meie politsei prioriteet, nemad jahivad suuri kalu varustajate ja maaletoojate kujul.

Narkokomissar Kaido Köplas: "Sel suvel me rajasime eraldi grupi, kes tegeleb noorukite narkokuritegudega. Aga selle töö vilja me hakkame alles paari aasta pärast nägema. Meie võitleme tagajärgedega, aga ennetustöö on nullilähedane."

Psüühhoos pole gripp

Annika sõbrad teda haiglas vaatamas ei käi. Tema juurde lihtsalt ei lubata. On tõenäoline, et "mõistvad" sõbrad toovad talle külakostiks väikese kotikese puru ja seetõttu on targem nad osakonna lukustatud ukse taha jätta. Ent ühel päeval saab

FOTOD ISTOCKPHOTO

haiglas oleku aeg ümber ja siis satub Annika samasse sõprade ringi. Muide, haiglas oldud päevade jooksul on Annika hakanud küll aru saama, et tema mõtted mürgitatud veest ja maailma koodist olid jaburad, aga kanepit ta oma hädade põhjuse-na siiski ei tunnista.

Kanepipsüühhoos on visa, see allub ravile üsna halvasti. Pole lootustki, et paanikahood, nägemused või ka keskendumisraskused ja väsimus mööduksid paari nädalaga nagu külmetushaigus.

Kanep on praegu in. Alkohol on rohkem nagu luuserite jaoks. Aastaid kestnud alkohol-on-kahjulik-selgitustöö on vilja kandnud. Aga kanepist kirjutatakse netis valdavalt positiivseid lugusid. Halvasti lõppenud lood pigem vaikitakse maha.

Kui kanepi abil saab lahendada maailma valemi, siis peab ses valemis olema veel mitu tundmatut suurust.

Delikaatsed isikuandmed on tekstis muudetud.

MAAILMA VALEM LAHENDATUD: Igal aastal satub järjest enam noori kanepist põhjustatud psüühhoosiga haiglasse. (Fotol olev neiu ei ole looga seotud)